له نویو اصلاحاتو سره

2019

دغیر عضوی مرکبونو نوم ایشودنه

دمتوسطی او لیسی دوری د شاگردانو لپاره

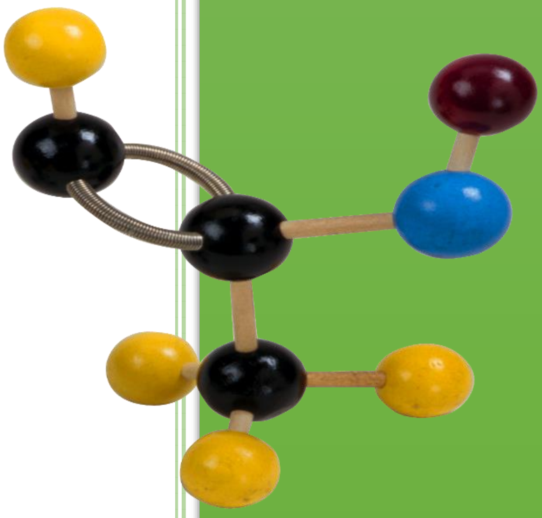

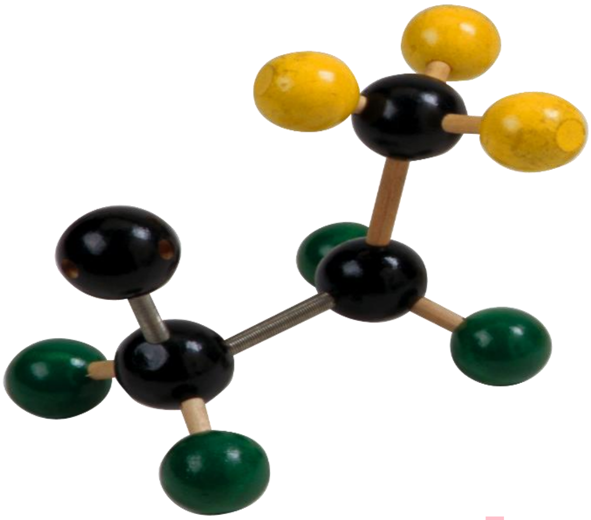

ترتیب کوونکی: شمس الرحمن«رشیدی»

Ketabton.com

shamsorhmanrashidy@gmail.com

3/30/2019

(c) ketabton.com: The Digital Library

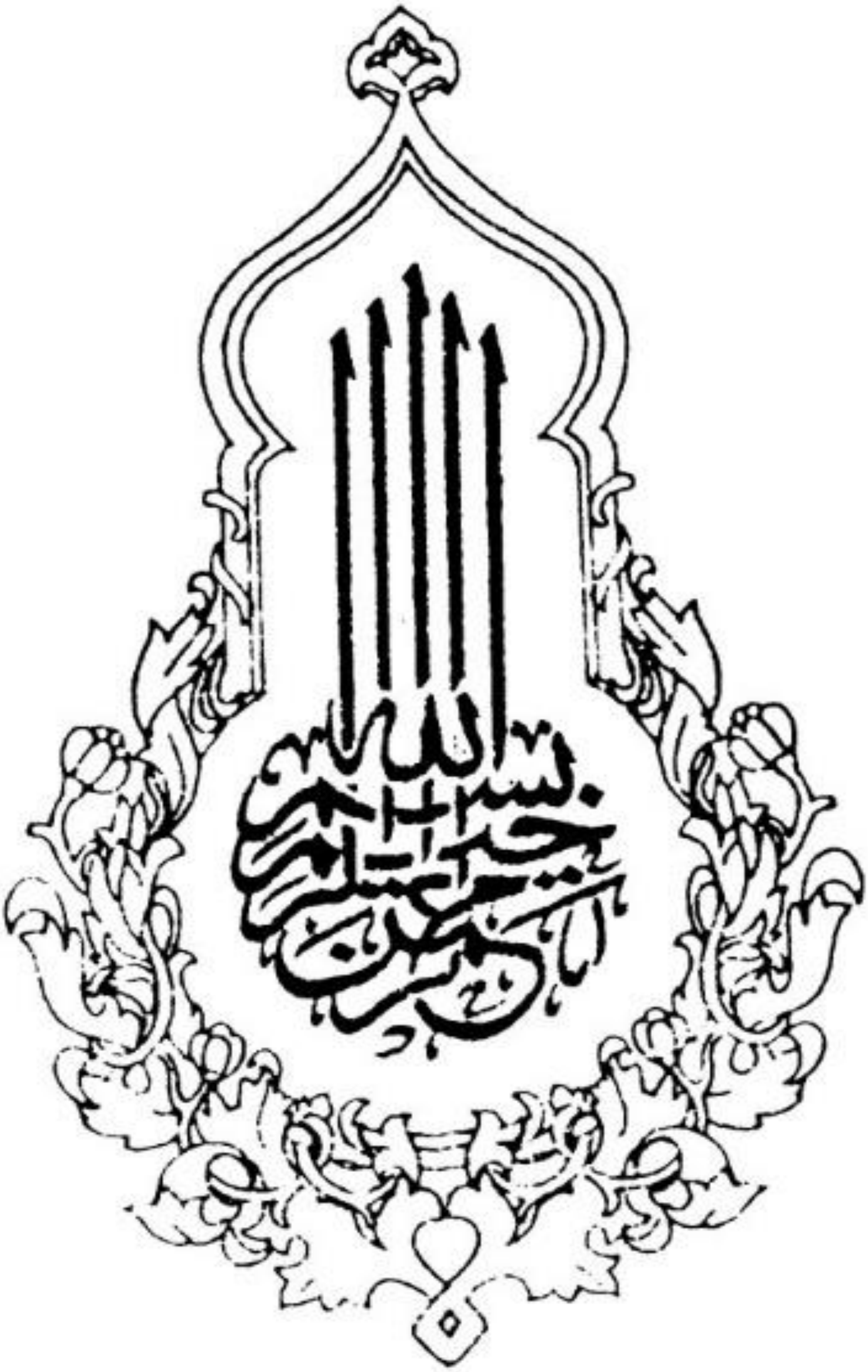

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

خپلې ګرانې مورجانې او ګران

پلارجان ته چې تر هرڅه يې زياته

مينه راکړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

لړلیک .... ج

دپیل خبری .... د

غیر عضوی مرکبونه 1

دغیرعضوی مرکبونو ویشنه 1

اکسایدونه 2

اکسدیشن (Oxidation) 2

د اکسایدونو ډولونه 2

۱:غیرفلزی اکسایدونه : 2

دغیرفلزی اکسایدونو نوم اینبودنه: 3

۲: فلزی اکسایدونه: 4

د فلزی اکسایدونو نوم اینبودنه 4

د اکسایدونو علمی نوم ایښودنه : 5

۳: امفوتریک اکسایدونه 5

۴:خنثی اکسایدونه 6

تیزابونه 6

دری گونی (اکسیجن) لرونکی تیزابو نوم اینبودنه 7

څلورم اصلی گروپ تیزابونه: 7

پنځم اصلی گروپ تیزابونه: 8

د شپږم اصلی گروپ عناصر: 9

داووم گروپ تیزابی عناصر 9

القلی (Base)یا قلوی گانی 10

مالگی یا منرالونه (Salts) 11

دوه عنصره مالگی 11

علمی نوم اینبودنه 13

داکسیجن لرونکی یا دری عنصره مالگی 13

څلور عنصره تیزابونه یا مالگی 14

القلی مالگی 15

اخځلیکونه 16

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپیل خبری

الحمدالله رب العلمين والسلام علي سيد الانبياً والمرسلين وعلي اله واصحابه اجمعين وعلي من تبعهم الي يوم الدين :
اما بعد فاعوذ باالله من الشيطن الرجيم . بسم الله الرحمن الرحيم ط

(والانعام خلقها لكم فيهادفً ومنها تاكلون .ولكم فيها جهال حين تريحون وحين تسرحون)

(سورة النحل پاره ١٤ آياتون ٤-٦)

دا چې نړۍ نن د ژوند په پرمختللو پړاونو کې ده او د نړۍ عالمان يو تر بله دانسان د ژوند لپاره د سهولتونو په رامنځ ته کولو کې ګړندی هڅې کوي . چې ځنګه کولای شي د انسانانو دژوند لپاره لااسانتياوي برابرې کړي .

په وروستيو وختونو کې د پښتو ژبې د بداينې لپاره هڅې شوې او تر ډېره بريده په هر اړخ کې د پرمختګ په لور ګامونه اخلي .په دې لړی کې‌ها هم د يوی ستن په اندازه برخه واخيسته او د غير عضويی کيميا په برخه کې می د غيرعضويی مرکبونو نوم اېښودنی په اړه ځينې مطالب په لنډ ډول چمتو کړل.

تر خپل وس او توان پورې مې د لفظي ستونزو په له منځه وړلو کې هڅه کړې .

په همدې هيله چې افغانان ورونه او خويندې به ترينه ګټه واخلي .

دتېروتنو په صورت کې بښنه راته وکړئ او ساليمې نيوکې مه راځخه سپموئ.

په درنښت

شمس الرحمن(رشیدی)

داسلامی تمدن مرکز غـــــــزنی ولایت

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

غیر عضوی مرکبونه

غیر عضوی مرکبونه هغه مرکبونه دی چی په خپل ترکیب(جوړښت) کی د کاربن او هایدروجن عناصر ونه لری خو په ځینو کی چی شته هغه بیا د عضوی مرکبونو خواص نه لری.

مثال: اوبه (H_2O)، کاربن ډای اکساید (CO_2) کاربونیټونه(($CaCO_3$, $NaCO_3$, $NaHCO_3$, $Ca(CH_3)$) او داسی نور دا ټول د غیرعضوی مرکبونو له جملی څخه دی.

دغیرعضوی مرکبونوشمیر نظر عضوی مرکبونو ته لیږ ده تقریبا اد اتوسوو زرو(۸۰۰۰۰۰) په شاوخوا کی ده .

دغیرعضوی مرکبونو تعاملات ګړندی دی چی زیات یی بغیر له تودوخی او کتلست څخه سرته رسیږی ،مالیکولی کتله یی کمه ده آیونی قطبی اشتراکی اړیکه لری او همداشان ډیر یی د بریشنا تیرونکی (هادی) دی.

دغیرعضوی مرکبونو ویشنه

غیرعضوی مرکبونه په څلورو برخو باندی ویشل شوی.

I. اوکسایدونه (Oxides)
II. تیزابونه (Acids)
III. القلی ګانی (Base)
IV. مالګی (Mineral)

اکسایدونه دوه عنصره مرکبونه دی او په څلورو برخو باندی ویشل شوی دی.

A. غیر فلزی اکسایدونه
B. فلزی اکسایدونه
C. امفوتریک اکسایدونه
D. خنثی اکسایدونه

القلی ګانی څو عنصره مرکبونه دی او تیزابونه او مالګی دوه برخی لری :

1. څو عنصره مرکبونه
2. دوه عنصره مرکبونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

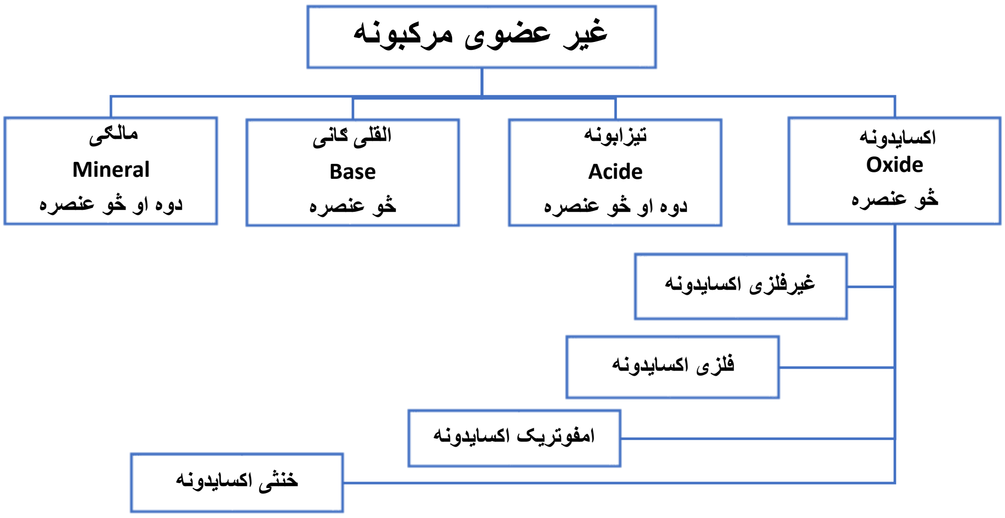

اکسایدونه

اکسایدونه هغه مرکبونه دی چې د اکسیجن (O_2) او نورو عناصرو له تعامل څخه لاسته راځي.

اکسیجن + عنصر ------------->اکسایدونه

$S + O_2$ ------------→ SO_2

$C + O$---------------→ CO_2

$Fe + O$--------------→ FeO

اکسدیشن (Oxidation)

د اکسیجن(O_2) عنصر د فلز او غیرفلز سره اکسایدونه جوړوی د اکساید جوړیدنی ته د اکسیدیشن عملیه وایی.

یا د اکسیجن(O_2) نصبول په بله ماده باندی عبارت له اکسیدیشن څخه دی.

د اکسایدونو ډولونه

۱:غیرفلزی اکسایدونه :

د غیر فلز اکسیدیشن عملیه غیر فلزی اکساید جوړوی.

غیرفلزونه+ O_2 ------------> غیر فلزی اکسایدونه

$S + O_2$------------->SO_2

(c) ketabton.com: The Digital Library

او داسی نور لکه (CO_2 , SO_3 , NO_2 , N_2O_5 , N_2O_3) هم جوړوی

قانون: غیرفلزی اکسایدونه تیزابی اکسایدونه دی چی دغیرفلزی اکسایدونو تعامل د اوبو سره غیرفلزی تیزاب جوړوی .

H_2O + غیرفلزی اکسایدونه --------------> تیزاب

SO_3 (g) + H_2O (l) -----------------------> H_2SO_4

CO_2 + H_2O (l) -----------------------> H_2CO_3

دغیرفلزی اکسایدونو نوم ایښودنه:

د غیرفلزونو په نوم ایښودنه کی اول د غیرفلز نوم او بیا د (mono, di,tri,tetra,penta) وروستاړی او د هغه څخه وروسته د اکساید (Oxide) کلمه ذکر کوو.

غیر فلزونه متحول ولانس لری نو څکه مختلف مرکبات جوړوی .

مثالونه:

دغیر فلزی اکساید فورمول	مختاړی	دغیرفلز نوم	وروستاړی	د اکساید کلمه
CO	-	Carbon	mono	Oxide
CO_2	-	Carbon	di	Oxide
SO	-	Sulfur	mono	Oxide
SO_2	-	Sulfur	di	Oxide
SO_3	-	Sulfur	tri	Oxide
N_2O	Di	Nitrogen	mono	Oxide
N_2O_3	Di	Nitrogen	tri	Oxide
N_2O_5	Di	Nitrogen	penta	Oxide
P_2O	Di	phosphorus	mono	Oxide
P_2O_3	Di	phosphorus	tri	Oxide
P_2O_5	Di	phosphorus	penta	Oxide

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲: فلزی اکسایدونه:

فلزونه د O_2 سره تعامل کوی او فلزی اکسایدونه جوړوی او فلزی اکسایدونو ته القلی اکسایدونه هم ویلای شو څکه چی : قانون:

H_2o + فلزی اکسایدونه ---------> القلی

د فلزی اکسایدونو نوم ایښودنه

۱: اول د فلز نوم بیا د اکساید کلمه ذکر کوو:

د اکساید کلمه	دفلز نوم	دفلز اکساید فورمول
Oxide	lithium	Li_2o
Oxide	Sodium	Na_2O
Oxide	Potassium	K_2O
Oxide	Magnesium	$Mg\ O$
Oxide	Calcium	$Ca\ O$
Oxide	Aluminum	Al_2o
Oxide	Zink	$Zn\ O$

۲: که فلزد متحول او څو ولانسه لرونکی وه په دی حالات کی د فلز نوم ورسره که لوړ ولانس وه د (ic) وروستاړی او که د ټیټ ولانس لرونکی وه د (ous) وروستاړی ذکر بیا ور پسی د (oxide) اکساید کلمه ذکر کوو.

د اکساید کلمه	دفلز نوم	دفلز اکساید فورمول
Oxide	Ferrous	$Fe^{+2}O^{-2}$
Oxide	Ferric	$Fe_2{}^{+3}O^{-2}{}_3$
Oxide	Cuprous	$Cu^{+1}{}_2O^{-2}$
Oxide	Cupric	$Cu^{+2}O^{-2}$
Oxide	Mercurous	$Hg^{+1}O^{-2}$
Oxide	Mercuric	$Hg^{+2}O^{-2}$

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اکسایدونو علمی نوم ایښودنه :

په علمی نوم ایښودنه سره د عنصر نوم بیا د عنصر د اکسدیشن نمبر په واړه قوس کی او بیا د اکسید کلمه ذکر کوو:

د اکساید کلمه	داکسدیشن نمبر	د مرکب نوم	دمرکب فورمول
Oxide	(I)	Carbon	CO
Oxide	(II)	Carbon	CO_2
Oxide	(I)	Iron	FeO
Oxide	(III)	Iron	FeO_3

۳: امفوتریک اکسایدونه

امفوتریک اکسایدونه هغه اکسایدونه دی چی دوه گونی خاصیت ولری یعنی هم تیزابی او هم القلی خاصیت ولری.

یعنی د القلی په وړاندی د تیزاب او د تیزاب په وړاندی د القلی خاصیت شکاره کوی .

قانون: مالگه + H_2O -----------------------> تیزابونه + القلی

مالگه + H_2O -----------------------> القلی + امفوتریک اکساید

مالگه + H_2O -----------------------> تیزاب + امفوتریک اکساید

امفوتریک اکسایدونه دغه دی:

د اکساید کلمه	د مرکب نوم	د مرکب فورمول
Oxide	Almunim	Al_2O_3
Oxide	Arsenic	As_2O_3
Oxide	Chromium	Sb_2O_3
Oxide	Zink	ZnO
Oxide	Pulmbium	PbO
Oxide	Stadium	SnO
Oxide	Hydrogen	H_2O

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴:خنثی اکسایدونه

خنثی اکسایدونه هغه اکسایدونه دی چی نه تیزابی او نه هم القلی خاصیت ولری.

مثال:

دمرکب فورمول	مختاړی	دمرکب نوم	وروستاړی	د اکساید کلمه
CO	-	Carbon	-	Oxide
N_2O	Di	Nitrogen	mono	Oxide
NO	mono	Nitrogen	mono	Oxide
NO	-	Nitrogen	-	Oxide

تیزابونه

د تیزاب یا اسید کلمه (Acid) د (Acidus) یونانی کلمی څخه اخستل شوی ده چی معنی یی تروش والی او تریوالی ده .

د تیزابو په باره کی د ارینوس تعریف: تیزابونه هغه مرکبونه دی چی په اوبو کی د حل کیدو په وخت کی د هایدروجن(H^+) آیون جوړ کړی.

تیزابونه کیدای شی دوه عنصره یا څو عنصره وی .

H +غیرفلز ---------------------- >acid

دغه لاندی تیزابونه په نوم ایشودنه کی نه دی شامل :

1. هایدرولین (N_2H_4)
2. آمونیا (NH_3)
3. اوبه (H_2O)
4. میتان (CH_4)

که تیزابونه په اوبو کی شتون ولری نو په نوم اینبودنه کی یی اول د (Hydro)هایدرو کلمه بیا د غیر فلز نوم بیا د لوړ اکسیدیشن نمبر لپاره (ic) او د ټیټ نمبر اکسیدیشن لپاره (ous) وروستاړی ذکر بیا د داسید(acid) کلمه ذکر کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسید کلمه	وروستاړی	دغیرفلزنوم	دهایدورو کلمه	دمرکب فورمول
acid	ic	Flor	Hydro	HF
acid	ic	clor	Hydro	HCL
acid	ic	Brom	Hydro	HBr
acid	ic	Icon	Hydro	HI
acid	ous	sulfa	Hydro	H_2S
acid	ic	phosphor	Hydro	H_3P
acid	ic	Cyan	Hydro	HCN

او که په اوبو کی شتون ونه لری اول هایدروجن(Hydrogen)بیا غیر فلزنوم بیا (ide)کلمه لیکو.

وروستاړی	دغیرفلزنوم	دهایدوروجن کلمه	دمرکب فورمول
ide	Flor	Hydrogen	HF
ide	clor	Hydrogen	HCL
ide	Brom	Hydrogen	HBr
ide	Iocl	Hydrogen	HI
ide	sulf	Hydrogen	H_2S
ide	phosphor	Hydrogen	H_3P
ide	Cyan	Hydrogen	HCN

هایدروجن سیانید Hydrogen Cyanide یو دری عنصره مرکب ده خو اکسیجن نه لری څکه په دوه گونی تیزابو کی شمیرل کیږی.

دری گونی (اکسیجن) لرونکی تیزابو نوم ایښودنه

دا تیزابونه په خپل جوړښت کی اکسیجن هم لری او د ځلورم اصلی گروپ څخه شروع ده:

ځلورم اصلی گروپ تیزابونه:

ځلورم اصلی گروپ عناصر دوه مثبت ولانسونه لری یا اکسیدبشن نمبر لری چی عبارت دی له [+4,+2] دی او دا دوه ډوله اکسیجن لرونکی تیزابونه جوړوی.

مرکزی عنصر: هغه عناصر دی چی په یومالیکول کی دلوړ اکسیدیشن نمبر لرونکی وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمرکزی عنصر نوم+ic+acid------> $^{+4}$------د مرکزی عنصر اکسیدیشن نمبر مطابق کروپ

دمرکزی عنصر نوم+ous+acid------> $^{+2}$------د مرکزی عنصر اکسیدیشن نمبر ۲واحد کم کروپ

مثالونه

داسید کلمه	وروستاړی	نوم	دمرکب فورمول
acid	ic	Carbon	$H^{+1}_{2}C^{+4}O^{-2}_{3}$
acid	ous	Carbon	$H^{+1}_{2}C^{+2}O^{-2}_{2}$
acid	ic	Silico	$H^{+1}_{2}Si^{+4}O^{-2}_{3}$
acid	ous	Silico	$H^{+1}_{2}Si^{+2}O^{-2}_{2}$

پنځم اصلی گروپ تیزابونه:

پنځم اصلی گروپ عناصردری ولانسونه لری یا اکسیدیشن نمبر لری چی عبارت دی له [+5,+3,+1] دی او دا دری ډوله اکسیجن لرونکی تیزابونه جوړوی.

دمرکزی عنصر نوم+ic+acid------> $^{+5}$------د عنصر اکسیدیشن نمبر مطابق کروپ

دمرکزی عنصر نوم+ous+acid------> $^{+3}$------د عنصر اکسیدیشن نمبر۲واحد کم کروپ

دمرکزی عنصر نوم+Hypo+ic+acid------> $^{+1}$------د عنصر اکسیدیشن نمبر۴واحد کم کروپ

مثالونه

داسید کلمه	وروستاړی	نوم	مختاړی	دمرکب فورمول
acid	ic	Nitr		$H^{+1}N^{+5}O^{-2}_{3}$
acid	ous	Nitr		$H^{+1}N^{+3}O^{-2}_{2}$
acid	ous	Nitr	Hypo	$H^{+1}N^{+1}O^{-2}$
acid	ic	Phosphor		$H^{+1}_{3}P^{+5}O^{-2}_{4}$
acid	ous	Phosphor		$H^{+1}_{3}P^{+3}O^{-2}_{3}$
acid	ous	Phosphor	Hypo	$H^{+1}_{3}P^{+1}O^{-2}_{2}$
acid	ic	Arsen		$H^{+1}_{3}As^{+5}O^{-2}_{4}$
acid	ous	Arsen		$H^{+1}_{3}As^{+3}O^{2}_{4}$
acid	ous	Arsen	Hypo	$H^{+1}_{3}As^{+1}O^{-2}_{4}$

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپږم اصلي گروپ عناصر:

د شپږم کروپ عناصر هم د پنځم کروپ په شان دی او نرم ایشودنه یی هم د پنځم گروپ په شان ده ځو د اکسیدیشن نمبر یی فرق کوی چی عبارت دی له [+6,+4,+2] څخه .

مثالونه

داسید کلمه	وروستاړی	نوم	مختاړی	دمرکب فورمول
acid	ic	Sulfur		$H^{+1}_2S^{+6}O^{-2}_4$
acid	ous	Sulfur		$H^{+1}_2S^{+4}O^{-2}_3$
acid	ous	Sulfur	Hypo	$H^{+1}_2S^{+2}O^{2}_2$
acid	ic	Selen		$H^{+1}_2Se^{+6}O^{-2}_4$
acid	ous	Selen		$H^{+1}_2Se^{+4}O^{-2}_4$
acid	ous	Selen	Hypo	$H^{+1}_2Se^{+2}O^{-2}_4$

داووم گروپ تیزابی عناصر

د اووم گروپ د اکسیدیشن نمبرونه دغه ځلور دی [+1,+3,+5,+7].

per & Hyperدمرکزی عنصر نوم+ic+acid------>$^{+7}$------د عنصر اکسیدیشن نمبر مطابق کروپ

دمرکزی عنصر نوم+ic+acid <------$^{+5}$------د عنصر اکسیدیشن نمبر۲واحد کم کروپ

دمرکزی عنصر نوم+ous+acid <------$^{+3}$------د عنصر اکسیدیشن نمبر۴واحد کم کروپ

Hypo+ دمرکزی عنصر نوم+ous+acid<------$^{+1}$------د عنصر اکسیدیشن نمبر٦واحد کم کروپ

(c) ketabton.com: The Digital Library

مثالونه

داسید کلمه	وروستاړی	نوم	مختاړی	دمرکب فورمول
acid	ic	color	per	$H^{+1}Cl^{+7}O^{-2}_{4}$
acid	ic	color	.	$H^{+1}Cl^{+5}O^{-2}_{3}$
acid	ous	color	.	$H^{+1}Cl^{+3}O^{-2}_{2}$
acid	ous	color	Hypo	$H^{+1}Cl^{+1}O^{-2}$
acid	ic	Brom	per	$H^{+1}Br^{+7}O^{-2}_{4}$
acid	ic	Brom	.	$H^{+1}Br^{+5}O^{-2}_{3}$
acid	ous	Brom	.	$H^{+1}Br^{+3}O^{-2}$
acid	ous	Brom	Hypo	$H^{+1}Br^{+1}O^{-2}$

القلی (Base)یا قلوی ګانی

د القلی (Alkali) یوه عربی کلمه ده چی ایرو ته وایی .

القلی هغه مرکبونه دی چی په اوبو کی دحل کیدو په وخت کی د هایدروکسل آیون (OH) تولیدوی .

فلزی اکسایدونه له اوبو سره تعامل کوی او قلوی جوړوی .

هغه فلزونه چی ثابت ولانس ولری یو ډول قلوی جوړوی چی اول د فلز نوم بیا د هایدوکساید کلمه اخلو:

مثالونه:؟.

دهایدروکساید کلمه	نوم	دمرکب فورمول
Hydroxide	lithium	$li^{+1}(OH^{-1})$
Hydroxide	Sodium	$Na^{+1}(OH^{-1})$
Hydroxide	potassium	$K^{+1}(OH^{-1})$
Hydroxide	calcium	$Ca^{+2}(OH^{-1})$
Hydroxide	Magnesium	$Mg^{+2}(OH^{-1})_{2}$
Hydroxide	AlmunuIm	$Al^{+3}(OH^{-1})_{3}$

هغه فلزونه چی متحول ولانس ولری مختلفی قلویانی جوړوی اول د فلز د نوم بعد دلوړاکسیدیشن لپاره (ic) کلمه او د ټیټ ولانس لپاره د (ous) کلمه بیا د هایدروکساید کلمه ذکر کوو ..

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمرکب فورمول	نوم		دهایدروکساید کلمه
$Fe^{+2}(OH^{-1})_2$	Fer	ous	Hydroxide
$Fe^{+3}(OH)_3$	Fer	ic	Hydroxide
$Cu^{+1}(OH^{-1})$	Cupper	ous	Hydroxide
$Cu^{+2}(OH^{-1})_2$	Cupper	ic	Hydroxide
$Hg^{+1}(OH^{-1})$	Mercur	ous	Hydroxide
$Hg^{+2}(OH^{-1})_2$	Mercur	ic	Hydroxide

مالګی یا منرالونه (Salts)

هغه وخت چی غیرفلزونه د فلز سره تعامل وکړی نو مالګی او منرالونه جوړوی .

کله چی قلوی له تیزابو سره تعامل وکړی مالګی جوړوی .

فلز + غیر فلز ------------------------> مالګی او منرالونه

دوه عنصره مالګی

هغه فلزونه چی ثابت ولانس ولری یوډول مالګه جوړوی په نوم ایښودنه کی اول د فلز نوم بیا دغیرفلز نوم بیا د (ide) وروستاړی ذکر کوو.

۱: هالایدونه چی د اووم ګروپ عناصر دی Halide

عنصر + $X^{-1}{}_2$

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$Na^{+1}Cl^{-1}$	Sodium	Color	ide
$K^{+1}Br^{-1}$	potassium	Brom	ide
$Li^{+1}I^{-1}$	Latium	Iod	ide
$Al^{+3}Cl^{-1}{}_3$	Almunium	Color	ide

Halogens X_2 ---> Fe, Cl2, Br2, I

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲: سلفایدونه — Sulfide

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$Na^{+1}{}_2S^{-2}$	Sodium	Sulf	ide
$K^{+1}{}_2S^{-2}$	potassium	Sulf	ide

عنصر S^{-2}+

۳: نایترایت — Nitride

عنصر N^{-3} +

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$K^{+1}{}_3N^{-3}$	potassium	Nitr	ide
$Al^{+3}N^{-3}$	Almunium	Nitr	ide

۴:فاسفید — Phosphide

عنصر P^{-3} +

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$Na^{+1}{}_3S^{-3}$	Sodium	Phosph	ide
$Mg^{+2}{}_3N^{-3}{}_2$	Magnesium	Phosph	ide

۵:کاربونید — Carbide عنصر+C^{-4}

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$Ca^{+2}{}_2C^{-4}$	Calcium	Carb	ide
$AL^{+3}{}_4N^{-4}{}_3$	Almunium	Carb	ide

٦:سیانایدـ Cyanide عنصر+CN^{-4}

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$Ca^{+2}CN^{-1}{}_2$	Calcium	Cyan	ide
$K^{+1}{}_4CN^{-1}$	Potassium	Cyan	ide

هغه فلزونه چې متحول ولانس ولری د لوړ اکسیدیشن لپاره د (ic) کلمه او د ټیټ ولانس لپاره د(ous) کلمه ذکر کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغیرفلزنوم	دفلزنوم	دمرکب سمبول
Coloride	Ferous	$F^{+2}Cl^{-1}{}_2$
Coloride	Ferric	$F^{+3}Cl^{-1}{}_3$
Sulfide	Ferous	$Fe^{-2}S^{-2}$
Sulfide	Ferric	$Fe^{+3}{}_2S^{-2}{}_3$
Coloride	Cupric	$Cu^{+2}Cl^{-1}{}_2$

علمی نوم ایښودنه

اول د فلز نوم بیا د اکسیدیشن نمبر په قوس او دغیر فلز په اخیر کی د (ide) کلمه ذکر کوو.

دغیرفلز نوم او IDE کلمه	د اکسیدیشن نمبر	دفلزنوم	دمرکب سمبول
Sulfide	II	Iron	$F^{+2}S^{-2}$
Sulfide	III	Iron	$F^{+32}Cl^{-2\ 3}$
Coloride	I	Coper	$Cu^{+1}Cl^{-1}$
Coloride	II	Coper	$Cu^{+2}Cl^{-1}{}_2$
Bromide	I	Mercory	$Hg^{+1}Br^{-1}$
Bromide	II	Mercory	$Hg^{-2}Br^{-1}{}_2$

داکسیجن لرونکی یا دری عنصره مالگی

اکسیجن لرونکی مالگو نوم ایښودنه د اکسیجن لرونکو تیزابو په اساس باندی کیږی .

داکسیجن لرونکو تیزابو او مالگو ترمنځ لاندی فرقونه دی.

1) په مالگو کی اول عنصر فلز ده ځکه دفلزنوم اول اخیستل کیږی.
2) هغه تیزابونه چی (ic)ولری په مالگو کی په (ate) باندی ختمیږی.
3) هغه تیزابونه چی (ous)ولری په مالگو کی په (ite) باندی ختمیږی.
4) د (per) او (Hypo) شخه هم کار اخیستل شوی.

مثالونه په راتلونکی صفحه کی دی ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمرکب سمبول	دفلزنوم	غیرفلز او وروستاړی
$Ca^{+2}C^{+4}O^{-2}_{3}$	Calcium	Carbonate
$Ca^{+2}C^{+2}O^{-2}_{2}$	Calcium	Carbonite
$Na^{+1}N^{+5}O^{-2}_{3}$	Sodium	Nitrate
$Na^{+1}N^{+3}O^{-2}_{2}$	Sodium	Nitrite
$Na^{+1}N^{+1}O^{-2}$	Sodium	hypo Nitrite
$Al^{+3}P^{+5}O^{-2}_{4}$	Almunium	phosphate
$Al^{+3}P^{+3}O^{-2}_{3}$	Almunium	phosphite
$Al^{+3}P^{+1}O^{-2}_{2}$	Almunium	hypo phosphite
$Mg^{+2}S^{+6}O^{-2}_{4}$	Magnisium	Sulfate
$Mg^{+2}S^{+4}O^{-2}_{3}$	Magnisium	Sulfite
$Mg^{+2}S^{+2}O^{-2}$	Magnisium	hypo Sulfite
$Na^{+1}Cl^{+7}O^{-2}_{4}$	Sodium	per Colorate
$Na^{+1}Cl^{+5}O^{-2}_{3}$	Sodium	Colorate
$Na^{+1}Cl^{+3}O^{-2}_{2}$	Sodium	Colorite
$Na^{+1}Cl^{+1}O^{-2}$	Sodium	hypo Colorite
$Ca^{+2}(IO^{4)-1}_{2}$	Calcium	per iodate
$Ca^{+2}(IO^{3)-1}_{2}$	Calcium	Iodate
$Ca^{+2}(IO^{2)-1}_{2}$	Calcium	Iodite
$Ca^{+2}(IO^{)-1}_{2}$	Calcium	hypo Iodite

څلور عنصره تیزابونه یا مالګی

هغه مالګی دی چی په خپل جوړبنت کی دنورو سربیره د هایدروجن عنصر هم ولری نو په دی خاطر ورته څلور عنصره وایي چی په خپل ترکیب کی (فلز ، غیرفلز ، هایدروجن ، اکسیجن) لری .

په نوم ایښودنه کی دتیر په شان د فلز نه وروسته د (Bi , Hydro) استفاده کیږی.

دمرکب سمبول	دفلزنوم	غیرفلز او وروستاړی
Na+1Cl+7O-24	Sodium	per colocate
Na+1Cl+5O-23	Sodium	colorate
Na+1Cl+3O-22	Sodium	colorite
Na+1Cl+1O-2	Sodium	hypo colorite
Ca+2(IO4)-12	Calcium	per iodate
Ca+2(IO3)-12	Calcium	Iodate

(c) ketabton.com: The Digital Library

Ca+2(IO2)-12	Calcium	iodaite
Ca+2(IO)-12	Calcium	hypo iodaite

القلی مالگی

هغه مالگی چی په خپل جوړښت کی د هایدروکسل (OH) گروپ ولری .

په نوم ایښودنه کی اول دفلز نوم بیا د هایدروکسی (Hydroxi) کلمه او اخیر د غیر فلز نوم او ورسره د (ide) وروستاړی ذکر کوو.

دمرکب سمبول	دفلزنوم	غیرفلز او وروستاړی
$Ca^{+2}(OH)^{-1}Cl^{-1}$	Calcium	hydroxi Color ide
$Mg^{+2}(OH)^{-1}Br^{+1}$	Magnesium	hydroxi Bromide
$Na^{+1}{}_2(OH)^{-1}I^{-1}$	Sodium	hydroxi Iodide
$Al^{+3}(OH)^{-1}{}_2Cl^{-1}$	Aluminum	di hydroxi color ide
$Al^{+3}(OH)^{-1}Cl^{2}$	Aluminum	di hydroxi color ide
$K^{+1}{}_2(OG)^{-1}Br^{-1}$	Potassium	hydroxi Bromide

د گرانو لوستونکو څخه یوه هیله : هر انسان له خانه پوره نده او هم نشی کیدای چی یو انسان دی په یوه موضوع کی مکمل معلومات ولری نو په دی اساس به زما دغه وړه رساله هم له غلطیو خالی نه وی نو ستاسی څخه هیله لرم چی د اصلاح لپاره یی راسره د ایمانی د ندی او وروړگلوی په خاطر مرسته راسره وګړی.

E-mail : Shamsorhmanrashidy@gmail.com

Facebook: https://facebook.com/Shama.Rashidy.1

Phone Number: +93-744-482-180

ومن الله توفیق

پای

قره باغ – غـــزنــــی

۱۳۹۷/حوت/۲۳

۹:۵۵ق.ظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخځلیکونه

1. نهالگر.پوهاند شیرمحمد ـ عمومی کیمیا چاپ کال ۲۰۰٦ – میهن خپرندویه ټولنه
2. بارگزی ، انجینر محمدظاهر ،اسانه کیمیا ،کال ۱۳۸۴ ل ل
3. مامونډ ، خیر محمد ،عمومی کیمیا ،کال ۱۳۹۲
4. کیمیا ، افغان ترک ، پنځم ایډیشن
5. خاموش،عظیم ،پیشتاز کانکور ،۱۳۹۴
6. د مکتب نوی درسی نصاب کیمیا ټوولګی اووم ۱۳۹۵
7. د مکتب نوی درسی نصاب کیمیا ټوولګی اتم ۱۳۹۵
8. د مکتب نوی درسی نصاب کیمیا ټوولګی لسم ۱۳۹۵
9. د مکتب نوی درسی نصاب کیمیا ټوولګی یولسم ۱۳۹۵
10. www.chimistry.com
11. په انټرنیت کی مختلف سایټونه د کیمیا د څانګی مربوط.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library